

EDITORIAL

El Consell Valencià de Cultura (catalana)

En el periodic **Las Provincias** del passat 25 de novembre llegiem, a casi pagina completa (p. 45), "El CVC echa un pulso al Consell al apoyar las políticas de la Acadèmia de la Lengua". Ya resulta curios el titular que parla de "políticas". Nosatres sempre ho hem dit, la **AVLI** naixque de la política, per a servir a la política i com a organisme per a destruir la llengua valenciana, no per a rescatar-la, normativitzar-la i normalisar-la, com haguera segut d'esperar i segons –enganyosament– declarava la llei de creació d'est ent. Només hem de recordar les seues actuacions, sempre a l'ombra de l'**Institut d'Estudis Catalans** (IEC), i les seues publicacions, rebaixant a vulgar o popular les expressions i el lexic exclusiu dels valencians.

Recordem també les censures i burles del **Consell Valencià de Cultura** (CVC) –organisme consultiu de la Generalitat– i els seus defensors cap a tots aquells que discrepaven del famós **Dictamen** (4-7-1998) que donà pas a la creació del monstre llingüístic antivalencià, quan la realitat es que, com pronte se sabe, tot el procés previ de consultes a diferents institucions no fon més que un paripe, ya que la decisió estava presa de bestreta i era producte d'un pacte polític entre presidents autonòmics per a favorir l'elecció del president del país. Puix esta es l'institució que ara s'ha posat en alerta davant d'un govern, el del **Consell**, naixcut de la voluntat i illegalitat democràtica, i ha mampres a censurar les seues decisions; que poden ser tan censurables com moltes de les actuacions protagonitzades per eixe CVC al qual, en canvi, no l'han avalat les urnes.

Ha fet una declaració, segons el diari, sobre el "valenciano" i "la mencionada institución", referint-se a la **AVLI**, sollicitant "recuperar la dignidad y el presupuesto" per ad est organisme. La dignitat l'ha perduda en les seues actuacions dirigides a constrenyir la llengua valenciana –en la que no creu– i supeditar-la al català normatiu que emana de l'IEC, impulsant ací un pseudohíbrid que tants valencians rebuigen i a tants altres fa abandonar la pròpia llengua per trobar-la estranya i en continu conflicte, acabant per abraçar el castellà. Només els qui la deprenen fora de l'àmbit familiar son capços d'expressar-se tan coentament resucitant lexic mort i aplicant barbarismes-estrangerismes en el seu discurs.

L'acort de la sessió plenària del passat 24 de novembre no ixque per unanimitat, la major part dels consellers nomenats a proposta del **PP**, com sempre, no se banyaren ni a favor ni en contra; no es casualitat, es el modus operandi d'un partit que no es fiable perquè enganya, manipula i no complix les seues promeses

(vore el programa electoral i aquella referencia a fer oficials els títuls de **Lo Rat Penat**, entre unes altres coses).

El Consell Valencià de Cultura no se queda només en esta recomanació al govern de la **Generalitat Valenciana** i demana revertir la situació llingüística en la televisió **A Punt** apelant a "garantizar la calidad lingüística de la cadena pública". No queda molt clar lo que vol dir en açò, però cap recordar allo que ha fet eixa televisió de subtítular en "normativitzat" les intervencions dels valenciàparlants que fan us normal de la llengua pròpia en eixe mig. I encara va més llunt al parlar de les polítiques educatives sollicitant que el govern les reformule "abandonando fórmulas de enfrentamiento y vetos contra escritores en nuestra lengua procedentes de otros territorios", segurament en referencia a l'última prova de la **PAU**, en la que s'havia de comentar en l'examen de "valencià" un text escrit en barceloní d'una autora de més allà del riu **Senia**, i a la reacció del Consell volent canviar el currículum per a que se priorise a autors valencians. A l'hora, no dubta en criticar el "dar impulso económico y político a entidades secesionistas que rechazan los consensos científicos de la romanística internacional".

Ni son secessionistes ni acientífiques, i la cançoneta de la "romanística internacional" ya saben que es un "cuento" que ha costat molts diners als catalans. Si açò no es un atac a la llibertat d'expressió, al respecte al discrepant i als qui defenen la llengua valenciana genuïna, singular i autèntica, que vinga "**sant**" **Pompeu Fabra** i que ho veja. I per cert ni una paraula a favor dels escriptors –en son centenars també– que usen les **Normes d'El Puig**, als qui veten, silencien, censuren i condenen a l'ostracisme.

Ni una sola vegada, com fa l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sense nom, substantivisa l'idioma dels valencians, almenys aixina consta en els texts citats entre cometes de l'article que parlen de: *lengua pròpia* (2), *nuestra lengua* o *valenciano* –ya saben que ací volen dir català–; i, com no, també pontifica sobre l'accent greu en la [è] del toponim **Valencia**, encara que qualsevol valenciàparlant, que ha mamat la pròpia llengua, ha pronunciat i pronuncia eixa [é] tancada.

En suma, est organisme, que ya havia demostrat la seua tendenciositat, especialment en esta sessió pareix que arribà a un resultat i lema: "Tot s'ho mereix Catalunya, per a Catalunya es tot". Mentres, per eixes actuacions que defen el CVC, se van perdent valenciàparlants i creant rebuig a una llengua que com a materna molts amem, parlem i escrivim seguint regles i normes derivades d'una autèntica valencianitat llingüística.

LA CITA

La tradició intel·lectual es de servilisme cap al poder, i si yo no la traïcionara m'avergonjiria de mi mateix.

Noam Chomsky

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA (CATALANA)**
- 2
• PATRIMONI VALENCIÀ: **150 ANYS DEL NAIXIMENT DEL 'ARQUITECTE MORA'**
- RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **SEM-BLANÇA DE LA VIDA I L'OBRA DE RAFAEL VILLAR I BELENGUER (1931-1983)**
- RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **SEÑAS DE IDENTIDAD DEL PUEBLO VALENCIANO**
- 3
• JOCS TRADICIONALS (CX): **CORREGUDES DE BOUS**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **150 ANYS... (Continuació)**
- 4
• PASSATEMPS
- NADALEQUES: **JESUS, JOSEP I MARIA / SOLICITUT**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva,

l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

150 anys del naixement del 'Arquitecte Mora'

El 7 de setembre passat se compli el 150 aniversari del naixement del conegut com "arquitecte Mora". **Francesc Mora Berenguer**, saguntí de naixement, es considerat com u dels arquitectes mes representatius en terres valencianes –especialment en la ciutat de **València**– de l'estil moderniste propi del primer terç del segle XX.

Des del seu carrec d'arquitecte municipal, al que accedi en 1901 per a portar a terme la planificacio de l'Eixample, tingue l'oportunitat de realisar alguns dels projectes mes importants i emblematics de la capital, entre ells, la nova frontera de l'**Ajuntament**, el **Palau de l'Exposicio Regional** i el **Mercat de Colon**, inaugurat en 1916. Fon un arquitecte molt influent en la ciutat i un referent per a les futures generacions, junt ad atres com **Javier Goerlich** o **Demetrio Ribes**, contemporaneus seus.

IL·LUSTRACIO DEL MERCAT DE COLON, OBRA DE FRANCESC MORA, QUE ES POT CONTEMPLAR EN L'EXPOSICIO

A lo llarc de la seua dilatada trayectoria professional, tant municipal (50 anys) com privada, son numerosos les mostres arquitectoniques seues sense les quals dificilment podria entendre's hui el paisatge urba de València.

El seu estil tingue inicialment una forta influencia del moviment moderniste d'autors europeus i, molt especialment, de la figura d'**Antoni Gaudí** (representant del modernisme catala), puix freqüentava el seu taller en l'epoca formativa que realisa en l'Escola d'Arquitectura de la ciutat comtal, dirigida llavors per **Lluís Domènech**, mestre del qual deprenque tambe les peculiars caracteristiques d'esta corrent artistica.

Mora es l'arquitecte de la burguesia i, donada la seua dilatada carrera, podem vore en la seua obra diversos estils: neorrenaixentiste, neobarroc i tambe d'imitacio del gotic valencià (neogotic), no faltant propostes eclectiques i, per supost, com hem dit, moderniste, en el qual realisa les construccions mes representatives. Intentà transmetre, segons les circumstancies, determinats llenguages i valors arquitectonics, sense renunciar a la tradicio local, i en clares referencies a les tendencies de l'epoca i a la configuracio urbana de la capital valenciana.

Continúa en la pagina 3.

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Sancho Gea, Joan (coordinador)

Semblança de la vida i l'obra de Rafael Villar i Belenguer (1931-1983)

AEL·LVA-l'Oronella i Ret d'Estudis Valencians (112 pàgines)

Este llibre, fruit de la col·laboració entre l'**Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana** i la **Ret d'Estudis Valencians**, està dedicat a l'insigne poeta valencià **Rafael Villar**, injustament oblidat a pesar d'haver segut un membre destacat del moviment cultural valencià.

En motiu del quaranta aniversari de la seua defunció, **Joan Batiste Sancho** coordinà este treball que marca l'inici de les investigacions de la Ret d'Estudis Valencians. Sancho, natural de **Gandia**, havia descobert ad est escriptor a rant de tindre coneiximent d'un treball premiat en un concurs lliterari celebrat en la ciutat ducal. La primera incursió sobre la vida i obra de Villar la feu, despuix d'una metòdica investigació, al redactar la seua biografia per a l'activitat "Tots els dies 9" (19-2-2022) que mensualment organisa **Convencio Valencianista**.

El llibre arreplega la trayectoria vital de Rafael Villar i Belenguer i un estudi de la seua obra, en l'aportació de fragments de la seua poesia. Als 17 anys començà a assistir de forma habitual a les tertúlies lliteràries del **Grup Torre**, i el 18 de febrer de 1949, en sessió extraordinària presidida per **Miquel Adlert**, feya la seua primera llectura lliterària en públic i; eixe mateix any publicaria el seu primer poemari en valencià, **Cendra**. S'inicia a partir d'ací una fidelitat increbantable a la llengua valenciana en totes les seues obres, que l'acompanyarà fins a la fi de sa vida, i també una gran amistat personal en **Xavier Casp** i Miquel Adlert.

El seu compromís en la llengua i en el valencianisme el portà a ser una de les tres persones que intervingueren en l'acte d'adhesió a les Normes Ortogràfiques de l'Acadèmia de Cultura Valenciana, celebrat en el Real Monasteri de Santa Maria d'El Puig el 7 de març de 1981.

RESENYA BIBLIOGRAFICA

J.M.M.

VV. AA.

Señas de identidad del pueblo valenciano

Número 99 de la serie ANALES. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Valencia, 2024 (663 pàgines)

La **Real Acadèmia de Cultura Valenciana**, atenent a la seua labor de difusio cultural, publica des de 1928 la revista **ANALES**. L'objectiu es plasmava en el seu primer numero, el qual traduim del castella: "Idea acariciada des de fa temps per nosatres era la publicacio d'una revista que fora l'instrument principal per a la propaganda, conservacio i publicitat dels treballs que se facen en benefici de la cultura general valenciana, especialment en lo referent a l'estudi de la seua historia, en totes les seues diverses manifestacions".

A finals de 2024 aparegue editat el seu numero 99 que se dedicava a les senyes d'identitat del poble valencià. El volum conté 18 treballs de 21 autors i ve a ser un compendi en el que se tracten aquells elements que nos fan singulars com a poble: configuracio del territori, vexilologia i heraldica, llengua i lliteratura, dret, arquitectura, musica, deport, festes, gastronomia, indumentaria, pirotecnia i diferents elements historics i referents culturals.

En la presentacio que inclou, el mateix consell de redaccio senyala que, si be es tracta d'artícles rigorosos, es molt possible que puguen desenrollar-se de manera mes extensa i mes completa, pero les llimitacions de l'edicio han marcat l'amplitud dels continguts. Seguiu indicant que: "posem a disposició del llector un treball de contingut rigorós, realitat per experts, que li permeta en acabant abordar cada tema lliurement, pero sobre bases estables".

Efectivament, les 21 autoritats academiques que escriuen aborden eixos temes que han de ser motiu d'unio, motiu d'identitat i que nos han de dur a posar en valor el nostre patrimoni i ajudar a fer creixer la nostra voluntat de ser poble valencià.

Corregudes de bous

Per moltes raons, els valencians hem segut sempre una terra aficionada a les diferents festes que involucren als bous.

Qualsevol lloc era bo: des de la Plaça de Bous de Valencia a les de molts pobles, pero sobre tot en lo carrer. I, conseqüentment, l'aficio se va estendre als chiquets en forma de jocs.

Que el futbol encara no era "el rei" ajudà molt a que s'estenguera l'aficio; tambe que molts bons toreros naixqueren i triuflaren en el Regne; i, per si fora poc, ya en el sigle XX, teniem a Manuel Granero, que va sorprendre al mon sancer.

Este torero naixque en la plaça del Pilar de la capital valenciana i des de molt jovenet destacà per la seua habilitat en el violi; pero la seua passio eren els bous. Competia en els millors toreros del moment i va ser motiu de cançons populars que encara el feren mes famosos. Desgraciadament, el 7 de maig de 1922, a conseqüència d'una cornada del bou Pocapena, morí en Madrid.

*En Madrid murio Granero
y en Sevilla Varelito
y en Talavera de la Reina
mató el toro a Joselito
el hijo de la Gabriela.*

Cantitat de cançonetes com esta en tota Espanya entonaven chiquets i majors. Aci en Valencia se cantava esta versio d'una popular copla:

*Granero fue a torear
a la plaza de Sevilla.
Le dijo una sevillana:
Granero mucho te arrimas.
Si me arrimo que me arrime,
es señal de buen torero,
y el que no se arrima al toro
es porque le tiene miedo.*

*Granero fue a torear
a la plaza de Madrid.
Le dijo una madrileña:
Granero vas a morir.
Si me muero que me entierren
que me lleven a mi tierra
y le den a mi morena
la cadena y el reloj.*

BOU D'EIXIDA, DE MARIÀ BENLLIURE,
BRONZE, 1923

A pesar de ser un entreteniment cruel per a l'animal i els homens, alçava tanta passio que els carrers i plaçes s'omplien de chiquets jugant a "corregudes" imitant als majors.

I a fe que el material per a jugar era barat: un tros de drap, a ser possible roig, dos pals per a imitar les banderilles, un atre mes llarc per a imitar l'estoc, i, per a simular el "descabello", sols el gest, en la ma buida, dirigida al cap de l'animal.

¿I les banyes? Puix, molt facil: en els dos dits index de les mans, recolzades en el front, se representaven les defenses del bou. A vegades eren autèntiques, d'un animal mort i despuix d'haver passat un proces de curat.

I a partir d'ahi, segons el numero de participants i l'imaginació dels chiquets, se montava el rogle de la plaça. Estaven els "monosabios", el "paseillo", el picador, la "manola", els arrastradors, el juge.... ¿Que no faltava detall!

I podien passar-se aixina tota la vesprada, sense necessitar de cap atre joguet ni material per a fruir jugant.

ACTIVITATS CULTURALS
DECEMBRE DE 2025

Trobarà mes informació dirigint-se a les respectives associacions:

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
info@grupdacciovalencianista.com
Tel: 963 41 22 22

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trínquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

Rogle
Vore informació de contacte en pagina 4.

3 Dec (dimecres) 18:30 h. Seu de LRP.

CONFERENCIA: "¿Cóm podem fer mes valenciana la Constitucio Espanyola?"
Intervindran: Josep Ramon Chirivella i Josep Bonet.

+Info: **LRP**

Del **9 Dec** al **8 Gin**. Seu de LRP.

FIRA DEL LLIBRE DE NADAL DE LO RAT PENAT

+Info: **LRP**

11 i 12 Dec (dijous i divendres) De 17:00 a 20:30 h. Seu del GAV.

FIRA DEL LLIBRE DE NADAL DEL GAV

El dia 12, a les 18:30 h.

PRESENTACIO DE LLIBRE: Josué Ferrer:
Seré breu, història mágica.

+Info: **GAV**

PATRIMONI VALENCIÀ M^aA.M.C.

150 anys del naiximent...

Ve de la pagina 2.

L'Ajuntament de Valencia, del que ell formà part, ha volgut commemorar est aniversari i rendir-li homenage dedicant-li una exposicio que convida a redescobrir la ciutat per mig de les construccions i l'obra d'est ilustre protagonista, que es mostra com un gran urbaniste.

La **Sala d'Exposicions Municipal**, en el carrer Arquebisbe Majoral de Valencia, obrí, el 18 de novembre, la mostra "**La Valencia de Francisco Mora. Arquitecto y urbanista. 1875-1961**", la qual se tancarà el 31 de maig proxim. L'exposicio reünix, en cins sales, plans i imatges de gran bellea —moltes inedites—, ademes de fotografies, maquetes i objectes personals, que recorren la seua vida, fent patent la demostració de la cantitat i varietat de projectes rebuts per l'arquitecte valencià tant des de l'Administració com des de l'iniciativa privada.

Nota: La seua biografia i referencia a l'obra se pot consultar en la web del **Rogle Constanti Llombart** (www.roglegconstantillombart.com), en la pestanya "Tots els dies 9", en el fulllet numero 34 corresponent a giner de 2017, el text del qual es autor l'arquitecte **Rafael Medina**.

L'ADORACIO DELS PASTORS, DE JOSEP RIBERA.
MONASTERI DE L'ESCORIAL

Jesus, Josep i Maria,
en la terra el Cel major,
resplendiu en la **establia**
en divina resplandor.

Adorable trilogia;
tota ma vida i millor,
enamorat passaria
contant la vostra **llaor**

I al breçolet vostre
els duc este temps

per a que es cobrixquen
humils i **amatents**

i el cor vos alegren
com místics joguets.

Josep i Maria,
companya vos faig
si admetre'm volguereu
al celic Portal.

Si al rogle em cridareu
al vostre costat,
Jesus en el centre
d'amor tremolant...

Josep i Maria
quant rebé s'està

en vostra companya,
mirant i adorant

vostre Fill Santíssim
pels homens tots **nats**.

Josep Maria Bayarri

GLOSSARI (paraula/ sinònims: definició)

Amatent: (Catalanisme) Diligent. Dispost / Afable.

Companya: (Arcaisme) Companyia.

Establia: Estable gran.

Llaor: (Arcaisme) Lloança.

Nats: (Arcaisme) Naixcuts.

COSES DE TUB

Flowers

Quan les coses se fan sense donar-se conte u, qué poc costen d'apanyar; damunt solen ser moments graciosos, divertits, son moments...

Flowers

Joventut divi tesor, sense dubte u dels dits mes bonicos i mes nostalgics conforme anem alvançant en la vida...

Era una nit d'estiu, d'un dia qualse-

vol de la semana en les que se feya evident el caracter valencià mediterraneu, aixina que en acabar de treballar tocava anar a fer-se unes cerveses a una de les moltes terraces que n'hi havia pel poble.

Decidiren anar a la que estava en les afores del poble en el parage del riu.

A l'hora de tornar a casa el carrer estava fosc, nomes alluminat per la llum de la lluna, obrí el coche i a l'assentar-se va notar que alguna cosa no anava be, allo estava canviat, diferent; sense temps de reaccionar escoltà a u dels amics com li dia ...

—¡iFlowers!! Mira Pep, aci al costat n'hi ha un coche que porta el mateix parasol que tu...

—I tant, com que eixe es el meu.

Acabava d'obrir i pujar a un atre coche.

En aquell moment esclataren els quatre en una gran rialla. El fer-li la ma i la punyeta ho tenien assegurat per als següents dies i semanas per lo gracios del cas a carrec del...

Flowers.

Josep Martínez "Tub"
cosesdetubblog.blogspot.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de col·laborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any. I si tens

voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en

Caixa Popular, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan en: **www.rogleconstantilllobart.com**